

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

29

września 2018

sobota

18:00

NFM, Sala Główna

Wiedeńska klasyka – Mozart | Inauguracja sezonu NFM Orkiestry Leopoldinum i Chóru NFM

Joseph Swensen – dyrygent

Paulina Boreczko-Wilczyńska – sopran

Aleksandra Michniewicz – alt

Sebastian Mach – tenor

Jerzy Butryn – bas

Adam Golka – fortepian

Chór NFM

Agnieszka Franków-Żelazny – kierownictwo artystyczne Chóru NFM

NFM Orkiestra Leopoldinum

Program:

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Symfonia A-dur nr 29, KV 201 [25']

I Allegro moderato

II Andante

III Menuetto: Allegretto – Trio

IV Allegro con spirito

Msza C-dur KV 317 „Koronacyjna” [25']

I Kyrie eleison

II Gloria

III Credo

IV Sanctus

V Benedictus

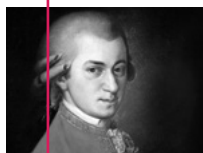
VI Agnus Dei

Wolfgang Amadeus Mozart *Koncert fortepianowy c-moll nr 24, KV 491* [30']

I Allegro (autor kadencji: Dariusz Pawlas)

II Larghetto

III Allegretto

W.A. Mozart

OMÓWIENIE

Joseph Swensen

Jak Mozart stał się złym kompozytorem (How Mozart Became a Bad Composer) jest prowokacyjnym (i obraźliwym) tytułem jednej z edukacyjnych audycji telewizyjnych Glenna Goulda z 1968 r. Tytuł ten był jak cierń w moim ciele, odkąd po raz pierwszy usłyszałem te słowa, mając szesnaście lat. Gould, pianista, uczonej i słynny interpretator Bacha, skandalicznie twierdził, że muzyka Mozarta traciła na jakości wraz z wiekiem kompozytora. Było to dla mnie po prostu niemożliwe do zaakceptowania.

Dziś wieczorem trzy ważne dzieła Wolfganga Amadeusa Mozarta (1756–1791) zostaną przedstawione w porządku chronologicznym. Dzięki temu będą mogli Państwo sami ocenić, czy Gould miał rację. Dla mnie wiele najwcześniejszych dzieł Mozarta jest po prostu idealnych. Ulepszenie jest niemożliwe! Ale wraz ze zmieniającymi się okolicznościami życia Mozarta (i w ogóle zmieniającym się światem) jego muzyka również musiała się zmienić. Większość uczonych dzieli twórczość tego kompozytora na dwa okresy stylistyczne: salzburski (do 1781 r.) oraz wiedeński, ponieważ to Wiedeń był jego domem przez ostatnie dziesięć lat życia (według mnie możemy wyróżnić też trzeci okres stylistyczny, przypadający na ostatnie miesiące życia Mozarta, ale o tym później).

Koncert rozpocznie się od utworu z okresu salzburskiego, który jest jednym z wielkich arcydzieł austriackiego geniusza. Ukończona w 1774 r., kiedy kompozytor miał osiemnaście lat, *Symfonia A-dur* nr 29, KV 201 jest uosobieniem elegancji, dowcipu i wyrafinowania potężnego z transcendentną, anielską, niebiańską doskonałością. Ta wspaniała symfonia reprezentuje i wyraża najwyższe ideały arystokracji i duchownych Kościoła w czasie, gdy obie te grupy doświadczały egzystencjalnego zagrożenia ze strony ruchu oświeceniowego.

Msza C-dur KV 317 „Koronacyjna”, napisana w 1779 r., również pochodzi z okresu, gdy Mozart mieszkał w Salzburgu. W tym jednym dziele – uroczym, ale raczej konwencjonalnym – kompozytorowi udało się wyrazić szacunek zarówno do monarchii, jak i do Kościoła. Wyjątkowe jest *Agnus Dei* – zdumiewająco piękne i niepokohamowanie zmysłowe. Ta część na sopran solo zapowiada jedną z największych arii operowych, jakie kiedykolwiek napisano, czyli powstała

siedem lat później *Dove sono* z *Wesela Figara*. *Agnus Dei* z *Mszy C-dur* „Koronacyjnej” jest jednym z najbardziej oczywistych znaków przyszłego romantycznego kierunku ewolucji w estetyce Mozarta.

Wspaniały *Koncert fortepianowy c-moll* nr 24, KV 491 pochodzi z okresu wiedeńskiego i powstał w 1786 r., dwanaście lat po *Symfonii A-dur*. Stanowi jeden z najpotężniejszych argumentów, jakie można przytoczyć przeciw szalonym twierdzeniom Goulda. Przeprowadzka Mozarta do Wiednia uwolniła jego ogromną energię i przyspieszyła intelektualną i duchową ewolucję. Jego muzyka stała się bardziej zmysłowa, osobista, emocjonalna i złożona. Zrobiła się „większa” i zaczęła wymagać większej liczby wykonawców, a jej tematyka i nastrój stały się bardziej mroczne i bardziej psychologicznie nacechowane. Metamorfoza Mozarta była nie tylko odzwierciedleniem kulturowych i politycznych przemian w Europie, które zostały spowodowane przez ruch oświeceniowy, rozwój demokracji w Ameryce, a ostatecznie także przez rewolucję francuską. Wynikała ona również z jego intensywnej chęci osiągnięcia sukcesu zawodowego.

Za czasów kompozytora wykonywanie muzyki koncertowej w coraz mniejszym stopniu ograniczało się do środowisk ludzi szlachetnie urodzonych. Kiedy Mozart napisał *Koncert fortepianowy c-moll*, ludzie z klasy średniej stali się *bona fide* grupą docelową. To oni siedzieli na widowni obok arystokratów. Jego muzyka odnosiła się właśnie do tej zmiany. W ciągu ostatnich dziesięciu lat swojego życia Mozart coraz bardziej nasycał swą muzykę jawną zmysłowością, emocjami, życiowymi zmaganiem i psychologiczną złożonością. Ten bardziej uniwersalny język muzyczny, odzwierciedlający wspólne doświadczenie życiowe wszystkich ludzi, jest przykładem nie tylko nowej estetyki Mozarta, lecz także jego ambicji i jego polityki. Duma, którą odczuwał jako nowoczesny, niezależny kompozytor, była temperowana finansowym ryzykiem i niepokojem nieodłącznie towarzyszącym tej ścieżce kariery. Jego głód sukcesu komercyjnego był zakorzeniony w niezachwianej wierze w jakość własnej muzyki, zdolnej wzruszać i ekscytować wszystkich ludzi, nie tylko tych najbardziej wyrafinowanych. Ale romantyzm Mozarta był wyjątkowy i być może dlatego został źle zrozumiany. W odróżnieniu od bohaterskiego, „męskiego” dramatyizmu Beethovena i Wagnera zmysłowy, „kobiecy” romantyzm nie miał inspirować do rewolucji. Miał inspirować do miłośności. Być może jest to ten element późniejszej muzyki Mozarta, który krytykował asceta Gould.

Ale co z trzecim i ostatnim okresem, o którym wspominałem wcześniej? Właściwie nie można nazwać go „okresem” – tak krótki to czas. Zaczyna się, gdy Mozart ma zaledwie kilka miesięcy życia przed sobą, i jest naznaczony jego pasjonującym entuzjazmem dla muzyki Johanna Sebastiana Bacha.

W czasach, gdy Bach nie mógł być mniej popularny, Mozart zaczął go naśladować. Finał *Symfonii C-dur „Jowiszowej”* i *Kyrie z Requiem* to najbardziej oczywiste i głębokie przykłady tej nowej miłości w życiu kompozytora. Ale czy odwołanie się do Bacha nie było także oznaką żalu? Czy Mozart mógł się rozczarować własnym romantyzmem? Czy był w stanie wyzuć nadchodzącą romantyczną rewolucję w muzyce, która skończyła się źle? Czy osobiście doświadczył, z jaką łatwością romantyzm przekształca się w pełen samozadowolenia narcyzm i autodestruktywną pychę? Czy ta świadomość była przyczyną radykalnej zmiany kursu na kilka miesięcy przed śmiercią?

Dla mnie inspirowane Bachem późne dzieła Mozarta są nie tylko najwspanialszymi w historii muzyki Zachodu przykładami złożenia artystycznego hołdu, lecz także jednymi z największych utworów, jakie kiedykolwiek zostały napisane. Jest dla mnie jasne, że pokonanie drogi do romantyzmu było absolutnie konieczne w przypadku Mozarta, ponieważ to doprowadziło go do Bacha! Gdyby Mozart żył wystarczająco długo, aby w pełni rozwinąć ten nowy ideał Bacha, sądzę, że na zawsze radykalnie zmieniłby bieg historii muzyki. (I to by uczyniło Mozarta bohaterem Goulda!)

Joseph Swensen

Pochodzi z rodziny o korzeniach norwesko-japońskich. Jest profesorem na Indiana University Jacobs School of Music i wykładowcą Królewskiego Konserwatorium w Szkocji. Współpracuje na stałe z takimi orkiestrami, jak Scottish Chamber Orchestra, Orquesta Ciudad de Granada oraz Northwest Sinfonietta, a ponadto z Malmö Opera, Orchestre National du Capitole de Toulouse, Orchestre National Bordeaux Aquitaine, London Mozart Players i Orquestra Sinfónica do Porto Casa da Música. Występował na Mozart Festival w Nowym Jorku, Tanglewood Music Festival, Ravinia Festival oraz BBC Proms. Koncertuje też jako solista (skrzypce) i kameralista (z pianistą J. Kahanem oraz w trio fortepianowym KahaneSwensenBrey z wiolonczelistą C. Breyem). Skomponował takie utwory, jak *Mantram*

na orkiestrę smyczkową, *Latif* na wiolonczelę solo z zespołem kameralnym, *Shizue* na shakuhachi i orkiestrę oraz *Sinfonia concertante* na róg i orkiestrę.

Paulina Boreczko-Wilczyńska

Absolwentka Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu oraz Hochschule für Musik, Theater und Medien w Hanowerze (klasa C. Richardson-Smith). Jest laureatką pierwszej nagrody w Konkursie Moniuszkowskim Podlasia, zdobyła też pierwsze miejsce w VII Konkursie „Pieśń wieczorna” im. S. Moniuszki w Białymstoku. W 2011 r. rozpoczęła współpracę z Chórem NFM, z którym koncertowała na takich festiwalach, jak BBC Proms, Schleswig-Holstein Musik Festival, Varaždinske Barokne Večeri, Międzynarodowy Festiwal Wratislavia Cantans czy Festiwal Tansmana w Łodzi. Współpracowała także z J. Maksymiukiem (wykonywała jego pieśni z cyklu *Czerwony księżyc*) i M. Bembinowem (dokonała prawykonań jego utworów *Res Tua – Rozważania o miłości i nienawiści* oraz *Amor vincit*). Uczestniczyła wraz z Chórem NFM oraz Gabrieli Consort & Players w nagraniu albumów *Grande Messe des Morts* H. Berlioz’a i *Eliasz* F. Mendelssohna Bartholdy’ego pod batutą P. McCreecha (druga z płyt otrzymała w 2013 r. nagrodę Diapason D’Or).

Aleksandra Michniewicz

Jest absolwentką Akademii Muzycznej w Krakowie w klasie śpiewu K. Oleś-Blachy. W latach 2014–2017 była związana z Operą Krakowską, obecnie jest artystką Chóru NFM we Wrocławiu. Współpracuje z Chórem Polskiego Radia, Filharmonią Krakowską oraz Wrocławską Orkiestrą Barokową. Uczestniczyła w wielu festiwalach w kraju i za granicą, wśród których można wymienić Międzynarodowy Festiwal Wratislavia Cantans, Festiwal Voice&Piano czy Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena. Swoje umiejętności doskonaliła pod okiem wybitnych śpiewaków i pedagogów, takich jak m.in. E. Podleś, M. Kwiecień, E. Vesin, M. Schäfer, L. Napierata.

Sebastian Mach

Tenor liryczny, solista i artysta Chóru NFM. Jest tegorocznym dyplomantem Wydziału Wokalnego na Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu w klasie śpiewu B. Makala. Współpracował z takimi zespołami i instytucjami, jak Chór Polskiego Radia, Octava Ensemble, Cracow Singers, Górecki Chamber Choir, Teatr Pieśni Kozła i Towarzystw Teatralne. W 2017 r. otrzymał nagrodę specjalną za najlepsze wykonanie pieśni polskiej w IV Ogólnopolskim Kon-

kursie Wokalnym w Drezdenku. W 2018 r. zadebiutował na Międzynarodowym Festiwalu Moniuszkowskim w Kudowie--Zdroju – wystąpił w tytułowej roli w operze *Karmaniol*.

Jerzy Butryn

Ukończył Akademię Muzyczną im. K. Lipińskiego we Wrocławiu w klasie B. Makala, studiował także w Hochschule für Musik w Detmold u L. Woldta. Obecnie jest doktorantem na Wydziale Wokalnym Akademii Muzycznej we Wrocławiu, stypendystą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Prezydenta Miasta Wrocławia. Uczestniczył w licznych kursach mistrzowskich, wziął także udział w Programie Kształcenia Młodych Talentów Akademii Operowa w ramach European Network of Opera Academies w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej w Warszawie. Jest laureatem wielu konkursów. Występował w całej Europie podczas licznych festiwali. Miał okazję współpracować z takimi artystami, jak P. McCreesh, Ł. Borowicz, R. Silva, T. Wojciechowski, B. Bayl, S. Gatoński, J. Salwarowski, W. Szymański, R. Skolmowski czy E. Kovacic. Jest członkiem założycielem zespołu Collegium Zielerński. Współpracuje także z Capellą Cracoviensis, Collegio di Musica Sacra, Wrocław Baroque Ensemble, Teatrem Lalek we Wrocławiu oraz Chórem NFM. Wykonuje repertuar oratoryjny, operowy, pieśniarski i muzykę cerkiewną.

Adam Golka

Karierę koncertującego pianisty rozpoczął tuż po otrzymaniu pierwszej nagrody w konkursie China Shanghai International Piano Competition. Wówczas zaczął uczestniczyć w różnych projektach, takich jak Klavier-Festival Ruhr w Niemczech (na zaproszenie A. Schiffa), w Berlinie i Nowym Jorku. Otrzymał też od związku amerykańskich pianistów nagrodę Gilmore Young Artist Award oraz Max I. Allen Classical Fellowship Award. Latem 2018 r. zadebiutował w San Francisco z San Francisco Symphony pod dyrekcją J. Ogrena oraz po raz kolejny wziął udział w festiwalu

Krzyżowa-Music. Posiada niezwykle rozległy repertuar zarówno symfoniczny, jak i kameralny. Występuje z wieloma orkiestrami, bierze udział w koncertach kameralnych odbywających się w ramach takich festiwali, jak Marlboro Music Festival, Caramoor Summer Music Festival, Ravinia Festival, Mostly Mozart Festival oraz Music@Menlo Chamber Music Festival. Występuje w tak prestiżowych salach koncertowych, jak Alice Tully Hall w Nowym Jorku, Kleine Zaal w Concertgebouw w Amsterdamie oraz Musashino Civic Cultural Hall w Tokio. Jest artystą rezydentem College of the Holy Cross w Worcester.

Adam Golka, fot. Jürgen Frank

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsor NFM:

